

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR

EÖTVÖS KÁROLY

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 788.

A JADÓHIVATAL. BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 706.

lius 4. ... kék a papnó... lennének al... tetszési ked...

Table with columns: Hónap, Éves, Hónap, Éves. Lists monthly and annual figures.

Table with columns: Ár, Ár, Ár, Ár. Lists various prices.

Table with columns: Ár, Ár, Ár, Ár. Lists various prices.

Mai számunk több közleményei: Vezérezdük: Miért mondtam le? Irta: Kossuth Ferencz.

Miért mondtam le?

Hazámért küzdök, — nem a népszerűségért. Ezt csak akkor becsülöm, ha megszerzésért nem kell arról az utról letérnem, amely meggyőződésem szerint az egyenes út!

Az Egyetértés tárczája

A messzeézésről.

Az Egyetértés tárczája. Irta: Tóth Béla. A telepháti, azt hiszem, messzeézésnek kellene neveznünk. Ez a szó egyszersmind hitvallás is.

czelőként kedvezőnek hitték az alkalmat arra, hogy felrobbantsák a nagy, az erős függetlenségi pártot... és nem csodáltak.

Hiszem, hogy ezekkel együtt fogunk még küzdeni, majd mikor a kellő időpont eljön, az az időpont, melyet én látok és pártomnak javasolni fogok...

Az egész függetlenségi tábor s a felzárózkodó küldötségek célját értekték; teljes mérvben győztünk, így fogták fel a helyzetet legnagyobb ellenségeink, az osztrákok is.

Azok, kik a fent jelzett és mindenki által elfogadott álláspont értelmében tárgyaltak gróf Khuen-Héderváryval, a grófnak ígéretet kapták, hogy az újonczlétszámemelési javaslat levételre a napirendről és cserébe a párt jóváhagyását fenntartva, kilátásba helyezték, hogy a párt nem fogja utját állni annak, hogy az ország kijusson a veszélyes és káros törvényen kívüli állapotból.

temen, a tudomány még azt hitte, hogy a halak oldalvonalára nyálkaválasztómirigyek sora; szóval töle sikamlós a ponty. Ma már bizonyos, hogy ez a rejtelmes vonal érzékszerv és pedig alkalmasint az irányérző szerve: ezzel érzik meg a hal a vízben, hol a fönt, hol a lent, s hogy mélyen uszik-e, vagy nem. Mi lehetlenség van benne, hogy valamikor az ember testében is fölfedezkedjen a tájékozódásnak valamely érzékét, a hatodikait! Vagy más, ki tudja miféle érzékeket. Mily dolyfősség azt hinni, hogy az agyvelőnek ismeretlen működése már ninesenek! Hátha tiz érzékről is fogunk tudni valamikor. Mindezt a bohóságot különben csak azért vetettem közbe, hogy ne csupa okosat beszéljék.

Az első beszédben, június 25-én, közvetlenül a párt egyhangu határozata után, a következőket mondta: „A nép ezre vándoroltak ide fel és minden feliratnak és minden négygyűlésnek, minden záradéknak csak egy célja van — tessék megvédeni minden feliratot — hogy vonják vissza a katonai javaslatokat. A nemzeti közvéleménynek ezen megnyilatkozása és a függetlenségi és 48-as pártunk határozatában megnyilvánított álláspontja teljesen harmoniált s egyenesen, világosan, becsületesen és kizárólag arra irányult, hogy a betejeszített katonai javaslatok visszavonassanak és irányult feltétlenül arra, hogy amennyiben azok vissza nem vonatnak, akkor nemzeti vívmányok adassanak.”

A másik függetlenségi töredék egy nagyképzettségű tagjának határozati javaslata az ex-lex-jelentés alkalmából így hangzik: „A jelentés visszautasításával utasítatik a kormány, hogy a törvényen kívüli állapot megszüntetésére az akadályt szolgáló katonai javaslatokat vonja vissza.”

Mindnyájan egyetértettünk tehát abban, hogy a küzdelem főcélja a katonai javaslatok visszavonása volt; az pedig, hogy levették a napirendről és helyettük a rendes újonczlétszámra vonatkozó javaslatokat terjesztették be, egyetelmű a visszavonással, ezt elcsúszni-csavarni nem lehet.

Váratlanul azonban a győzelemből vereség lett; a győző pártot szétrobbantja az ősi magyar átok, az egyenlenség, a rágalmazás, az irigykedés, az uszítás!

Azok, kik a fent jelzett és mindenki által elfogadott álláspont értelmében tárgyaltak gróf Khuen-Héderváryval, a grófnak ígéretet kapták, hogy az újonczlétszámemelési javaslat levételre a napirendről és cserébe a párt jóváhagyását fenntartva, kilátásba helyezték, hogy a párt nem fogja utját állni annak, hogy az ország kijusson a veszélyes és káros törvényen kívüli állapotból, a mihez három javaslatnak nem obstruálása lenne szükséges, illetőleg az indemnitati, a

terség”, ha nem ez! Hogy a pókok tapintó érzéke mily hihetetlenül finom, tanum rá az én szeretett tudósom, Lendl Adolf, ki fölfedezte a pókok lábán a rezgés-érző szervet, mely az állatok fület pótolja. A pók a tapintásával hall. Már hogy támad-e benne zaj képzete is, annak csak ő volna a megmondhatója; és e fölül, legalább az én tudommal, az Akadémia III. osztálya elé Araneidák közül terjesztett közleményt az Araneidák közül senkisé. De bizonyos, hogy ama szervek segítségével a pók megérinti halójának olyan kicsi rezzenéseit is, a milyneket mi emberek elképzelni sem bírnak.

Ha magunk között hasonlítjuk össze az érzékek hathatóságát, akkor is roppant nagy különbségek mutatkoznak. En, noha közelítő szemem a négy dioptriás lencse kegyelméből kitűnő, csak tubussal ismerem meg a szemhatáron fölbukkanó árboz zászalját; a mellettem álló kapitány azonban minden optikai eszköz nélkül is látja. Rézbőrű indiánusokkal, megvalloim, még nem versengtem: melyikünknek jobb a szeme. De a Vadólóról nemesak Cooper, hanem Humboldt is mondja, hogy még a hajós kapitányoknál is jobban lát. Nem a messzelátás, hanem a részletek megkülönböztetésének dolgában igazi rézbőrű esoda a magyar juhász, ki ezer idei bárányt egyenként ismer. E mellett ugyan elbujhatik Nagy Sándor is Napoleon, aki csak egy sereg arezát tudta az emlékezetébe vésni. Mi közönséges halandók egyetlen egy bárányt se tudnánk személyesen tisztelni az ezer közül. És ne mondja senki, hogy ez nem a látóérzék finomságának a dolga. A legjobb fület is az indiánusok vitatják el maguknak. Én azonban megleg-

költségvetés és a rendes újonczlétszám.

Hűségesen jelentést tettünk a pártunk mindannyian együttesen és egyenként. A párt egyhangulag jóváhagyta eljárásunkat, magáévá tette azt, köszönetet szavazott nekünk és engem kiküldött, hogy személyesen közöljem gróf Khuen-Héderváryval a párt határozatát. A gróf azt kérdezte, hogy számíthat-e a párt határozatára, mint férfiak szavára? Én e kérdésre, mint elnök, azt feleltem: igen!

Azt hittem, hogy a függetlenségi párt határozata olyan, mint a szikla, melyre építeni lehet... Épített is rá a korona, épített az általunk sarokba szorított kormány és építtem én is mint pártvezér... de mert én, mint pártvezér fájdalmasan csalódtam, nem tettem mást, mint azt, hogy levontam csalódásom következményeit. Én mint pártelnök a párt megbízásából szavamat adtam és állom szavamat!

A nemzeti vívmányok gondolata egy 67-es gondolat; a 67-es törvény kifolyása és teljességgel nem 48-as gondolat. A mi elvünk az önálló magyar hadsereg!

Együtt fogunk azonban mi is küzdeni a 67-es nemzeti vívmányokért a többi pártokkal, ha szétrobbantott táborunknak lesz rá elég ereje, de a végső fegyvereket mi csak akkor fogjuk használni, a mikor a cél elérésére több remény lesz, mint most, mert évekre terjedő katonai újjászervezésért szivesebben ad jó árt a hatalom, mint egy évre terjedőért és erősebben is ütközhetünk később a nemzeti vívmányokért akkor, a mikor a nemzet is összeszedte magát a mai sanyarúságból, úgy hogy nem lesz annyi okunk, mint most rettegni attól, hogy tönkretesszük azt a nemzetet, a melynek vívmányokat akarunk szerezni.

Ha elnöki és vezéri állásomtól végleg el kell válnom, távozásomkor az lesz utolsó tanácsom, hogy ezentul vigyázzon a függetlenségi párt és gondolja meg jól, mielőtt határoz, de ha egyszer határozott, álljon meg határozata mellett, mert csak így bízhatik meg benne a nemzet!

Kossuth Ferencz.

A miniszterelnök bécsi utja.

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök ma este Bécsbe utazott és pedig mint az erről szóló hivatalos jelentés mondja, azért, hogy ő Felsőnek a folyó ügyekről jelentést tegyen.

Ez az utazás nem volt előre megállapítva. Ugy látszik, hogy a miniszterelnök csak ma szánta magát erre, mert ha előre tudta volna, hogy holnap Bécsben lehet, nyilván úgy rendezte volna a dolgot, hogy az új horvát bán esküdtétele is holnap menjen végbe s ő részt vehessen ennél a jelentős közjogi aktusnál.

Politikai körökben jelentőséget tulajdonítanak ennek az utazásnak. Mi is úgy vélekedünk, hogy a miniszterelnök ez utja közvetlenül összefüggésben van a politikai helyzettel, s hogy ép a fölséggel való tanácskozásából kifolyólag hétőre olysalvami esemény várható, mely talán fordulatot alkothat.

Ugy hisszük, hogy a miniszterelnök holnap referálni fog a fölségnek a magyar parlamenti viszonyokról, s az összes pártok hangulatáról, a mivel most már tisztában lehet. Nagyon családunk kellene fölvevésünkben, ha a miniszterelnök holnap akármiféle erőszakos intézkedés foganatosítására kerne fölhatalmazást. Mert hiszen könnyű megérthette, hogy a jelen viszonyok közt azt a célját, mit maga elé tűzött, vagyis a béke és nyugalom helyreállítását, legkevésbé az erőszak bármiféle eszközének alkalmazásával érhetné el. Ép ez okból nem is hisszük, hogy a miniszterelnök olyas valamire kerne a fölségtől fölhatalmazást, a minél ma a képviselőház folyosón beszéltek, s a mi egyik-másik esti lapban is megjelent: vagyis a képviselőháznak ex-lex-állapotban való feloszlására. Ilyen intézkedés nem használna sem a kormánynak, sem a di-nasztának, az országot és nemzetet pedig egyenesen fölláztatná.

De azzal is tisztában lehet immár a miniszterelnök, hogy erőszakos intézkedések alkalmazása mellett az ő pozíciója is teljesen lehetetlenné válnék, az pedig még sem tehető fel róla, hogy saját magát akarna fölégetni a máglyán, mit az erőszak gyújtana föl.

Világos, hogy a miniszterelnöknek a békés és tisztességes, az alkotmányos követelményeknek s a nemzeti érdekeknek megfelelő oly kibontakozást kell keresnie, mely a viszonyoknak s az általános várakozásoknak megfelelően.

Hogy mi legyen a kibontakozásnak ilyen módja, azt nekünk fölséges részletezni. A miniszterelnök ezt már ép oly jól tudja, mint az országban mindenki. Kétségtelen, hogy

nak esodái a esodán innen is. Hanem beszéljünk a messzeézésről. Azt gondolom, a rendes állapotunkban sohasem fordul elő érdekeinknek ilyen megélesedése. A mi példákat elősoroltam, nem is ide tartoznak; meg aztán mind csak gyakorias fogantja. Az igazi hyperaesthesia, a szertelen finomságu érzés, csupán az igézet (hypnosis) állapotában jelentkezik. Miért és miképen? Azt most ne bolygassuk. Sőt talán ne bolygassuk máskor sem. Én ismerem egy esomé igen szép elméletet, minden tagozatban remekül illeszkedő kategóriát; rettentő tudatlanságom ezerte azonban nihilistává tesz. Azt mondom: más sem tud semmit. Ez elég könnyű rendszer. De legalább van benne boldonság; s azt mindig meg kell becsülni. Hát csak azzal törődjünk most, hogy az igézzel hyperaesthesia jár, s hogy e tünetmenyek bámulatosak. Bergson francia orvos 1887-ben igézetbe ejtett egy fiút és a fiu el tudta olvasni a vele szemközti ülő kezében levő, neki háttal fordított könyvet; mert látta amaz ember szemében a betűk tükröződését. Ezen a réven érthetővé válik az a sokat vitatott mutvány is, hogy az igézetben levő elolvasta a gyomrára tett könyvet. Elolvashatja, ha a könyv nyitva van és ha valaki belenéz: mert meg látja a valaki szemében tükröződő betűket. A csukott könyvet nem fogja elolvasni. Én legalább azt hiszem. Mert bármily esodálatos élességűvé fokozódik is az igézzel ember szeme, mégsem dől meg az a törvény, hogy a látás az ideghártyát erő fény hatása. Nem mondom, hogy e nélkül ninesen fényérzés. (Rövidség okáért mellözöm az ismeretes physiological kísérleteket.) Természetesen a káprázatokról sem szölok. De azt a józan ész nevében hirdetem, hogy mikor

egyedül és kizárólag a nemzeti engedelmények terén lehet és kell keresnie a zavaros és áldatlan helyzetből való szabadulás eszközeit. Más téren sehol.

Ép ezért feszült várakozással nézünk és néznek a politikai körök is a hétfői nap elé, mert a miniszterelnöknek esetleges hétfői nyilatkozatai minden kétségen kívül a főséggel törtéendő megállapodás eredményei lesznek.

KÖZLETÜNK.

Megkezdődött az aratás. Az idén néhány nappal később, mint máskor. A pest-nagygyűlési homokokon, hol legmagyarabb érik be a kalász: csak most látni az első rozskereszketek.

Megkezdődött a legdicsőségesebb munka: az aratás. Dicsőségese, mert közvetlenül konyerret produkt, s még dicsőségesebb a miatt, mert minden munka között, melyet az ember végez: ez a legfáradtságosabb, a legnehézebb. Nem kell szimbolizálni annak, hogy fenséges vonást lássunk abban, miszerint épen kenyéradó érett kalásznak a munkája a legveretésebb. A konyerret igazán orozánk verejtékével eszük.

Carlyle azt mondja, hogy a jól elvégzett munka fölér az imádkozással. Ha így van, akkor gyönyörűséggel tekinthetnek le az Alföldre az angyalok, mert ott most olyan munka folyik, a minőt nem lehet látni a föld kerékénél. A mit a magyar munkás aratáskor végez, azt nem csinálja utána senki. Nap nap mellett út-hat órai átvást engedve csupán, sovány taplálékon, kaszával vágni a széles rendeket, állani árnyék nélkül a júliusi nap tűzét felkeltegető lefűzőzár, s a mellett versengeni meg a serénység elsősegéret s jövedelmét végezni a napot: olyan munka ez, mely előtt meg kell emelni a kalapot. Szébb, mint a Trója birtokáért versengő dalák harszai.

S valahányszor látom ezt a munkát édes Magyarom! — mindig eszembe jut, hogy munkában is, a harcban is Te vagy a világ első nemzete, s hogy aratásodnak nem akadt lantosa.

Hej! ha a magyar szármómi is így tudna, mint a hogy dolgozni tud! Nem akarom én, hogy a fejsze mennyire integrálók-kal törje a fejt, (förtém vele a magamért, mi haszna volt?) még az osztást és sokszorozást is elengedném, csak legalább az összeadást és levonást tanulni meg alaposan. És mindig úgy végeznék ezt a műveletet, hogy a bevétel nagyobb összegéből vonják le a kiadások kisebb összegét. De a magyar úgy tanulja meg a levonást, hogy mikor a hét nem találta a hatban, kölcsön vesz egy egységet az előtte valóból. Némi járulás az utolsó esztendő alatt mégis mutatkozik. Takarékoskodni kezd a nemzetünk. Még az olyan esztendőkhöz is, mint a minő a tavalyi volt, midőn pangott az egész közgazdaság, nem adóságszámlával pótlottuk a hiányt, hanem takarékoskodással. A statisztikai hivatal néhány nap előtt közzétett jelentéséből az tűnik ki, hogy a tavalyi esztendő folyamán 165 millió korona értékkel többet adtak el a külföldre, mint amennyit föl vésztünk. Vagyis, hogy emnyivel költöttünk kevesebbet, mint amennyi a jövődelünk volt. Ha nem lennénk adósai a külföldnek, ha nem lennénk politikáink, a kik belekergettek bennünket a nagyhatalmi politika dörögésébe, ha az ebből már eddig is szárazították meg nem emészték — kamatok alakjában — a fölösleget: emnyivel szaporodott volna egy év alatt a nemzeti vagyonunk. És így gazdálkodva tovább, felküzdehetnénk magunkat rövid

idő alatt a legvagyonosabb nemzetek sorába. De úgy, ahogy vagyunk! Váltsuk be hamarosan az adós-levelet! És még új terheket követelnek ettől a nemzetől.

Az aratási kilátások szerint, melyeket most tett közzé a földművelési miniszterium, az idén 4-5 millió mázsa búzával kevesebbre kell számítani, mint amennyi tavaly termelt. Pedig ezek a hivatalos becslések elég pontosan szokták megközelíteni a valót. El kell tehát készülvén lennünk reá, hogy búzából 60-80 millió koronával kevesebb lesz a bevételünk. Ha fel nem megy a buza ára.

Reménykedjünk, hogy felmegy. Crookes, az angol természetudományi társulat elnöke, egy terjedelmes munkában bebizonyította, hogy a buzakenyérrel élő nemzetek sokkal nagyobb arányban szaporodnak, mint a minő arányban a búzával bevettél területét. Ebből aztán levonta a következtetést, hogy a buza havatovább nem lesz elegendő az emberek táplálására. Ki is számította, hogy mikor fog ez beállni. Szerinte ez az idő nagyon közel van. 1931-ben az ő számításai szerint már nem lesz elegendő buza a világon, meg ha csupa búzával vetik is le az összes termelésre alkalmas területet.

En azt hiszem, hogy ez a számítás nem helyes. A mint megcsapann a buza és ennek következtében az ára erősen felszökken, akkor művelés alá fognak venni oly területeket is, melyek messze esnek a fogszög-piacoktól (p. o. Azsia belseje), vagy a melyeken a termelés drága s ma nem fizeti ki magát, és a mely területek ma parlagon hevernek meg. De azt én is hiszem s bizonyosra veszem, hogy egy-két évtized alatt a buza ára fel fog szökkenni, mert az éhes gyomrok száma erősen szaporodik. És akkor be fog következni a jölet azokban az országokban, melyeknek kivétel nélkül fölöslegük lesz. Kontinensünk első sorban Oroszországban és nálunk. Nem az iparos országok lesznek a leggazdagabbak, de a földművelők. S az Alföld ismét tejjel meztel folyó Kánaán leend, mint volt valaha.

A pártbontók ellen.

Hatoljunk csak keresztül azokon a hitvány és galád színjátékokon, a melyek mostanában a függetlenségi pártot folytonos és változatos rajzással körülözgölyezik.

Nevezetes látvány ugyan, hogy olyanok, kik soha a függetlenségi párt küzdelmei iránt szívbéli érdeklődéssel nem viseltettek, soha elveit helyt nem állították, mindig idegen táborok konyháján lebeszéltek, hogyan alakulnak egyszerre át a függetlenségi lelkiismeret fölszentelt papjává és ihletett tanítóivá, melyet a pártnak valamely belső válsága a haszon és szükmanyolás szimatját kelti fel bennök. Hirtelen megállíthat bennünket az olyan komédia is, hogy a kik a nagy küzdelem egész folyamán fitymálva tartották a nemzeti követelményeket, egyszerre országos választványzékot követelnek az ítéltározás árulás miatt, a melyet rágalmozó hirdetésük szerint a Kossuth-párt a nemzeti követelmények elejtésével elkövetett volna.

Pillanatnyi kivánsisággal fordulnak azok a jó szomszédok feléje, a kik örökkön mindenféle változatban csak az alkuvás jó alkalmaira és az igazi függetlenségi párt meg bontására leselkednek és a kiknek ugy látszik a nemzeti követelmények mai formája is csak tetszetős módozatul szolgál arra, hogy

a függetlenségi pártot egészen, vagy részben a közjogi ellenzékiesség hagyományos alapjáról elránthassák. Mit is jelentett annak a másik függetlenségi pártnak? amaz elvi nyilatkozata, a melyet a Khuen-Héderváry-hoz intézett írásbeli válaszában fektetett le, tudniillik, hogy nekik nem lehet az ajánlott alapon a parlamenti béke helyreállításához hozzájárulniok, mert ok a nemzeti követelmények kivívásával a dinasztia és a nemzet közötti differenciát teljes és végleges megszüntetéséig kívánják biztosítani? A ki a függetlenségi programot, azaz a 67-es egyezmény eltörlését komolyan veszi, nagyon jól tudja, hogy az ezidőszentit követelt nemzeti vívmányoktól, a melyek még csak törvényalkotást sem tennének szükségessé, még meglehetősen nagy utat van hátra odáig, a hol a dinasztia és a nemzet közötti differenciát teljes és végleges elenyészítőré lehetne beszélni. Nem egy obstrukcionista munkáján mulik ez!

De fordítsuk el mindentől az előző kisértől szemünköt és hatoljunk csak tovább, a függetlenségi táborfüzekig, a melyek most a belső megosztás szomorú képre világítanak rá. Hiszen olyan száználhansok sohasem képzelhetjük el a függetlenségi párt lélekalapját, hogy minden utszéli rágalmozás szemlét megéjthez, minden földalatti intrikának, minden eleje tolokodó idegen képzeltetésnek ellenállás nélkül ki volna szolgálatva. Nem tudajonjuk mi a párt válságát idegen befolyásoknak és számot vetünk azzal, hogy a párt minden tagját erős belső sugallat, komoly meggyőződés irányítja.

Készszéggel elismerjük azt is, hogy a nemzeti követelmények kivívása elég fontos kérdés arra, hogy az egyéni lelkiismeretet alapjában megmozgassa és a pártérzés szokott sodrából kivesse. Mégis azt kell kérdeznünk, mit gondolnak azok elérhetni, a kik éppen most és éppen a nemzeti követelmények harcáért a párt szervezetét eddigi keireit szétbontják?

Akármit tartson valaki helyesebbnek, azt-e, hogy az obstrukcionista harcot mindenképp folytatni kell, vagy azt-e, hogy a kivított eredmény után egyelőre a régen megszaktított törvényhozási munkához kell visszatérni: így is, amugy is bizonyos az az egy, hogy a függetlenségi párt szétbontása mar maga az a vereség, amelylyel az ügy veszendőbe megyen. Graf Andrassy Gyula az idősebb alkalmazta egyszer politikai elmésségképp azt a kérdést: Ha tíz veréből levélünk kettőt, hány marad? És persze azt felelté: egy sem! Legjobban áll ez a függetlenségi párt mai helyzetére.

Akik azt számítgatják, hogy mint kivált töredék mennyi harszi örödt fognak kifejthetni, legyenek ok meggyőződve, hogy éppen kiválásuk tényénél fogva ezentul csak a gyengeséget és a hanyatlást fogják jelenteni. Ha az igazi függetlenségi párt tovább is együtt marad abban a szilárd egységben, melylyel idáig a nagy küzdelem harcnyalába felvonult, ez a most megkövetelt fegyverszünet és a vele helyreállított szabályos parlamenti munka semmiképp sem válthatja igazi erővesztésévé. Hiszen szemmel láthatjuk, hogy az a siker, melyet a párt eddigi küzdelme eredményeként már is felmutathat, hogyan terjeszti szét erkölcsi hatását egyre szélesedő gyűrűzetekben.

Mezel Ernő. Baró Bánffy az önálló vámtérületét. A nemzetnek az önálló vámtérület iránt való reményeinek a miniszterelnöknek az 1899: XXX. t. cz. re vonatkozó kijelentése alapján részletezve lévén, egy vidéki lap szerkesztője felkereste báró Bánffy Dezsőt, hogy tölje, aki programjába vette az önálló magyar vámtérület megalkotását, véleményét kerjen a miniszterelnöknek merénylete dolgában.

A megbeszélés tartalma a következő: Megengedhetőnek tartja-e Exzellenziád, hogy a törvényhozás megadja a kormányának az 1899: XXX. t. cz. re vonatkozó azt a felhatalmazást, a melyet a miniszterelnök programbeszédében kívánt? Nem tartom megengedhetőnek, mert nem tartok megengedhetőnek semmit, a mi a nemzetet az önálló vámtérület megteremtésének lehetőségéről visszavetné, még pedig nemcsak az idő szerint, hanem még a most bizottsági tárgyalás alatt lévő vámszövetség lejárata utáni időre is. Ha a miniszterelnök által kért felhatalmazás megadatik, az megdönthetetlen praedjudiciumot képezne nemcsak a vámtarifa, hanem a vámszövetség törvényjavaslat elfogadására nézve is. Felteszem, hogy a felhatalmazás megadása esetén a kormány az előterjesztett tarifatervezet alapján tárgyalna s ezzel aztán szinte belékönyvertené a parlamentet a javaslat elfogadásába. Másfelől a javaslatnak akárcsak ilyen permops való helyeslése is azzal a konzekvenciával járna, hogy alig lehet kitérni a vámszövetségi javaslatok elfogadása elől, mert az mondatnék, hogy nem lehet el nem fogadni azt a vámszövetséget, amelynek ime már megvan a vámtarifája is. Ettől eltekintve a felhatalmazás megadása által a jövődó szempontjából is megköztetné a kezünk, mert a felhatalmazás megadásával lemondanánk az 1899: XXX. t. cz. azon garancziájáról, hogy a kereskedelmi szerződések hatálya nem terjedhet ki a vámszövetség időtartamán. A felhatalmazás megadása s ennek alapján kereskedelmi szerződések létesítése esetén a vámszövetség élelrálhatóan nem jönne létre, hanem főmáradna 1907-ig a mai ideiglenes állapot és 1907-ben ismét lehetetlen volna az önálló vámtérületre való áttérés,

hogyan vezet át a monarchia másik felének egész szervezetét és elemi erejű lökéssel a Körber-kormányt is odajuttatta, hogy éppen a függetlenségi párt tuhatalmára való hivatkozással lemondását beadja. Lehetetlen, hogy a sikernek ez a továbbhaladó ereje a magyar alkotmány jelentőségét fel ne fokozza, a nemzet önbizalmát föl ne szítsa és a majd megújuló küzdelemben ne tömörítse a függetlenségi párt vezérlete alá a magyar nép összes erkölcsi erőit. De a szerencsés hatásoknak ez a logikai kapcsolata nyomban megszőnik, a függetlenségi párt megalapított hatalmának gyűrűzete megtörik, míhelyt a függetlenségi párt maga megbomlik, még ha látszólag a külső viszonyok a harez folytatásának kedveznének is. A ki ma a függetlenségi párt megbontását hirdeli, a veszteségnek és a halálnak hirdetője.

Csodálatos volna, ha valaki meg nem értené, hogy a jelen helyzetben ki nyer tulajdonképen a függetlenségi párt megbontásával? Egészen mellékes, hogy talán azok a jó szomszédok is nyervehetnek, kik mindig a párt "sprengolására" számítottak és talán csak azért hajították is oly nagy hévvel az ellenzéki akciókat most meg kacagva dörzsölők kezeiket. Még sem ok, az igazi nyertesek. Mondottuk, ismételtük: igazi nyertes Khuen-Héderváry leszen. Jobban mondva: azok, akik mögötte állanak. Ah bizony! Még azok az ügyes ügyönkök is, akik a függetlenségi párt tagjait csak azért ugratják minden válságba és minden szakadába, mert igazi elvi czél nélkül, csakis Khuen-Héderváry megbuktatását szeretnék minden áron elérni, hogy valaki másnak, inkább kedvükre való egyéniségnek egyengessék meg a miniszterelnökség útját, (és vannak, kik függetlenségi nagyképűséggel fujják ezt a hamis riadó) még ok is nagyon fel fogják sülni éppen a sikeresen végrehajtott pártbontással. Sikerök szörnyű nevelésévé válnak, mert az eszköz, melyet erőszakosan és tolvaj módon megszerezni igyekeztek, saját czéljuk ellen fordulna.

Abban a pillanatban, amikor a függetlenségi párt szakadása befejezett tény leszen, Khuen-Héderváry az, ki viktoriát lövethet és diadalmas jelentést elviheti a bécsi Hofburgba. Ezt nem lehet eléggé ismételni. Milyen nem remélt elégtétele leszen is ez a régi osztrákság minden hatalmának, amelynek mindig csak azt várták, hogy a függetlenségi párt ősi erejét számtalaszáni és szét-törni lehessen. "Welche Wendung durch Gottes Fügung!"

És mulatni fognak felségesen, hogy azok tettek ezt a pártalton szolgálót, akik szenvedélyes hevével esleg az ellenkezőt szándékoztak és tették éppen a függetlenségi párt messzható diadalának napján, a nagy küzdelem előestéjén.

Vajjon ki bírja el itt az országos felelősség lesújtó villámait, akár a nagykoronázott hordja, akár a kicsinyek tömegében vész el?

met újat állanak ennek a most létesítendő s akkor még hatályban lévő kereskedelmi szerződések. Nem szabad tehát megtörtennie semmi olyanak, ami megbotyagatja a kereskedelmi szerződések és a vámszövetség lejáratainak egyességét.

Megengedhetőnek tartja-e exzellenziád a kért felhatalmazást arra való tekintettel, hogy ezáltal csak a tárgyalások megkezdéséről lenne szó? Nem tartom megengedhetőnek, mert ha a tárgyalás megindul és ha annak alapján elkészül valamely szerződés egészen az aláírásig, az olyan erős nyomást gyakorolna a törvényhozársra, hogy utóbb okvetlenül meg kellene adni a felhatalmazást a szerződés tényleges megkötésére is.

Exzellenziád az önálló vámtérület ügyében való állásfoglalása ellen melyek felhozzák azt, hogy exzellenziád a szerzője az ischli klauzulának.

Ambar az ischli klauzulát nem én találtam ki, hanem Lukacs László szerkesztette, kijelentem most is, hogy viszem az azért való politikai felelősséget, mert annak idején én is elfogadtam. Hozzáteszem, hogy abban közjogi sérelmet nem látok, mert nem képezhet közjogi sérelmet annak megállapítása, hogy valamely intézmény addig áll fenn, míg a nemzet és a korona azt együttes erővel meg nem változtatják. De nem volt közjogi sérellem az ischli klauzula azért sem, mert hiszen igazában vére az ischli klauzula benne volt az 1878. és 1887-iki vámszövetségnek abban a rendelkezésében, hogy a vámszövetség további tíz évre hatályban marad, ha egy évvel a lejárattól előtt le nem mondatik. Feltevé azt, a mit nem akarok és nem szabad feltenni, hogy e kérdésben a korona és a nemzet közt véleményeltérés fejlődhetne ki, ez esetre a régi vámszövetségi törvényekben is ki van mondva a kiegyezés perktulása, mert hiszen ilyen nézeteltérés esetén a korona nem adná meg a kormányának a felhatalmazást a felmondás eszközésére.

Mindazonáltal nyíltan és őszintén kijelentem, hogy azóta a közgazdasági kérdésben a véleményem megváltozott és a vámszövetség fentartását ma az ország érdekében megengedhetőnek tartom. E részben meg kell még jegyezni, hogy a közös vagy külön vámtérület kérdése a véleményem szerint nem elvi kérdés, hanem kizáróan csak a közgazdasági érdekek kérdése s így a közgazdasági érdekeknek az adott viszonyok között való megvédése iránti véleményváltozás nem tekinthető elvárt változásnak és nem kifogásalható. Következik az elmondottakból az, hogy ma sajnadok minden olyan intézkedést, a mely a vámszövetség fentartására alkalmas lehet, tehát őszintén kimondom, hogy mai közgazdasági felfogásom mellett sajnalom az ischli klauzulát is. A régi vámszövetségi törvények hatályukat veszítették s így szerencsére hatályát veszítette azoknak előbb említett és az ischli klauzulával felérő rendelkezése is. Nagy hibának tartanám tehát, ha valaha törvényerőre emelkedhetne a mai vámszövetségi törvényjavaslat XXV. czikke, amely lényegében szintén ischli klauzula. Ugy gondolom, ezt a cikket azok sem fogadjhatják el, a kik velem ellentétben ma is a vámtérület közösségét vélik fentartandónak.

Mily módon és mily sorrendben vélik Exzellenziád megvalósíthatónak az önálló vámtérület eszméjét?

Erre a kérdésre most nem nyilatkozhatom, mert az arra való feleletadás nem tartom időszerűnek és az különben is nem illik bele egy ilyen beszélgetés keretébe. Ettől eltekintve, ennek a kérdésnek praktikus megvitatását ez idő szerint nélkülözhetőnek tartom fel az adott politikai pártviszonyok és pártalakulások is.

Tekintve, hogy Exzellenziád az adott politikai pártviszonyokat az önálló vámtérület szempontjából sem tartja megfelelőnek; tekintve, hogy Exzellenziád egy minap írott czikkében azt állította magáról, hogy izolálva van, de nem tudja, hogy meddig lesz egyedül: azt kérdeim, milyen pártalakulást tartana az önálló vámtérület szempontjából is kívánatosnak és mily körülmények között gondolhatna arra, hogy izoláltságából kilépjön?

Fentartom azt az azon ezekben is kifejtett nézetemet, hogy a bizonyított helyzetből való kibontakozás másként, mint új pártalakulással, nem lesz elérhető, és pedig olyan pártalakulással, mely biztosítaná azt, hogy a képviselőházban a tiszta negyezőítő hirdető politikai pártok helyett, vagy mellett olyan párt jöjjön létre, mely programja alapján a kormányképesség lehetőségével bír. Nagy vonásokban azon czikkemben elmondottam egy ilyen alakulandó párt alapprogrammeit. Részletebben ma sem tartom azt szükségesnek kifejtetni, de azt hiszem, hogy egy ilyen párt, mely első sorban az ország gazdasági érdekeit tartaná szem előtt, alkalmas lesz arra, hogy azon elemeket vegye fel magába, a mely elemek a jelen zűllött viszonyok közt a nemzet nagy érdekeire tekintettel első sorban azt óhajtják, hogy a megzavart parlamenti egyensúly helyreállítsanak. Egy ilyen pártnak létrejöttét óhajta hiszem, hogy nekem is lehetővé volna meggyőződni arról, hogy nem vagyok izoláltan. Egy ilyen párt létrehozása érdekében megindult mozgalmat én a legmelegebben tudnék üdvözölni, sőt elhatározott szándékomban abban részt is venni. A kérdés csak az, miképen lehetne egy ilyen pártalakulást létrejöttét elősegíteni, szintén mondani szeretném: siettelni. Magam, mint mondtam, teljesen izoláltan állok. Nem tagadom azonban, hogy az utolsó időben számosan kerestek fel olyanok, kik az általam hirdetett elveket egyetértéssel, külön külön mindazon nézetben vannak, hogy valaminek történni kell és hogy a haza és a nemzet, sőt a korona érdeke is új pártalakulást létrehozást parancsolja. Képviselői, főrendiházi tagok és mások is, kik a politikai kérdéseket iránt érdeklődnek, egyaránt szinte kövételleg hangoztatják, hogy főlem talán várják is a pártalakulást. Lehet talán igazuk,

valaminek a megállításáról van szó, conditio sine qua non a fény, melylyel annak a valaminek a képe a szem ideghártyájára vetődik. Enélkül nincsen látás.

Most következik a nagy kérdés: meddig terjed a szertelenül megéledett szem pillantása? Megbízható közlésnek híján nem adhatunk határozott választ. És igen kevéssé ismert és igen bámulatos tümeménnyel lévén dolgunk, a becslételesség arra kötelez bennünket, hogy ne ítéljünk olyan keményen, hogy a magunk állásponjtánunk kedvéért ítélni szeretnénk. Sőt engedjük meg azt is, a mit eddig aig bizonyít komoly megfigyelés: hogy a hyperaesthesia levő ember átlát az ajtókon a falakon. Vagyis ezeknél bírja a deszkán, a téglarakáson keresztül látó fényt. Mert ne feledjük, hogy az is meg kell engednünk, hogy a fény átjárja e tömördek testeket. Röntgen professzor nagy találmánya előtt talán kerekén tagadtuk volna ennek a lehetőségét. A kathed-sugarak tümeménye azonban új világot tárt fel előttünk. Nem mondhatjuk többé teljes bizonyossággal, hogy az aether rezgése nem hathat át a tömördek testeken, ép úgy, mint az elektromosság; nincs jussunk kerekén tagadni, csak azért mert a mi szemünk nem látja. A hyperaesthesia szem láthatja.

De most érek el ez elmékedés sarkalatos pontjához: ennek a szertelen élességű látásnak is megvan a maga határa, hogy ez a határ hol van, nem tudjuk. Lehet-e a harmadik emeletéről a bolthajtásokon át látni a pinzabot? Lehet-e a vázi-utca valamelyik házából abban gyönyörködni, mikor én itt a városerdő szélén az íróasztalom mellett görnyedek? Elhat-e az a csodálatosan látó

szem Dómsódig vagy Lissabonig? Erre nincsen válasz: és az teljesen szubjektív beszéd, mikor én minderre azt mondom: hiszi a manó. Mellettem szól ugyan az a valóság, hogy e tümeményeknek bizonyos példái mind mostanig nincsenek. De: az is igaz, hogy nem kétségtelen az ellenkező sem: a hyperaesthesia; jelenségeit eddig nem mérték meg méterrel és kilométerrel. De határa elvlegre is van e jelenségnek. S ez a földolog. Mert ezzel az egész tümemény visszazögödik s fizikai körébe és nem lehet szó többé arról az isteni mindentudásról és mindenlátásról, melyet a spiritizmus immár nem csak a holtak, hanem az élők számára is ki akar csikarni. Az ígezetben levő ember rendkívüli élességű szemének látása attól függ: mennyi fény hathat bele. Hány talon bír áthatni az a sugár? Milyen messziről től röpenni? Írtam én egyszer egy a Jules Verne receptje szerint való bohóságot: hogy a Röntgen-sugarak áthatnak az egész földgömbön és Budapestról az Antipodokig lát egy rejtelmes vén tudós. Ez a mese ma még képtelenség, mert a kathed-sugaraknak határátjáról egyelőre nem is áthatotatunk. De eljöhethet az idő, mikor Röntgen mai kísérletei csak olyanok lesznek az újak mellett, mint a Galilei teleszkópja a kaliforniai nagy refraktorhoz képest. E tümeményeknek megszabható határa voltaképen nincsen.

De az emberszem látásának van határa; van akkor is, ha elhiszszük a hyperaesthesia minden, eddigleg nem igazolt csodáját. A vallások tanítása, hogy az ember véges teremtes, voltaképen fizikai törvény. A megszeézés korlátlanúsága egyenlő az isteni mindenütt jelenvalósággal. Am higyük el az ideg orvosoknak, hogy

Vasárnap, június 5. de azt midőn tan... aból is sorban... pártalakul... kifejezést... tetnek... lamint... eleve biz... sikerének... hogy egy... párt jött... szervek... helyzetét... kitásra va... tettek. E... léteggenn... kinttel... ere felte... legyek e... vetni, ha... de szent... Addig fe... magamat... szóm... Ha egy... önállóság... eres nem... ségesen e... részletei... a progr... együtt e... pítam... A ké... órakor... A tisz... tisztvisel... Város L... ségével... melyen... viselők... lentettek... körök és... és távira... naszkodni... kérdése... hogy épp... pénzny... a tisz... szóló tör... kormány... hogy a k... ban bejel... meg a k... demitási... szavazási... 1903. év... esolatban... javaslat... A képv... e hó 7-én... A vámtar... Az új... a függetl... visszalep... dűli jelöl... Temesvá... mány az... tüzte ki... helyettes... Khuen-... zását, a... Junk, fe... (Bad... ministe... holnap... zetről. A... Budapest... Hogy r... majd meg... alább is... juk egy... is, amely... a sötétbe... (Pol... a jövő b... és ki fo... fognak s... kozni fo... ma esti... éjel val... E hirad... lyeu biz... hírek telj... különöse... érkezik, l... Kolo... delután... Az... Beszél... és híresz... hogy az e... lebbi nap... váry, aki... man folyi... Saját... mációjuk... csár nem... vnytelei... hányzik... — nem e... beavatott... dervay az... sőt akkor... róla, hogy... való kibor... lában mut... Hogy v... Khuen-Hé...

de azt hiszem, nekem is igazam van, midőn tartozkodik álláspontja helyekedem, abból indulva ki, hogy talán első sorban nem egyen-egyen kellene, hogy pártalakulás iránti óhajuknak előttem kifejezést adjanak, hanem az szükségletnek, hogy parlamenti körökben, valamint vidéken is szervezkedve már eleve biztosítsák egy egészséges pártalakulás sikerének lehetőségét. Nem arról volna szó, hogy egyelőre most mindjárt egy nagy párt jöjjön össze, csak arról, hogy a szervezkedés meginduljon és hogy a mai helyzettel való elégedetlenség és a pártalakításra való készség nyíltan is deklaráltsanak. Én habozni nem fogok, szinte kötelességemnek tartom a közérdekre való tekintettel a zászlót is kezembe venni, de erre feltétlenül szükséges, hogy biztosítva legyenek az iránt, hogy a zászlót követni, ha mindjárt nem is nagyszámú, de szervezett csapat áll támogatásomra. Addig fenntartom azt, hogy izoláltan ezermagamat; nem rajtam mulik, hogy izoláltságom melletti megszűnjék.

Budapest, július 4.

A képviselőház hét óra délelőtt tíz órakor ülést tart.

A tisztviselők fizetésrendezése. Az állami tisztviselők országos egyesülete ma délután Vörös László országgyűlési képviselő elnökségével igazgató-választmányi ülést tartott, melyen hosszú és beható vita folyt a tisztviselők fizetésrendezésének kérdéséről. Bejelentették, hogy az elnökséghez a vidéki körök és helyi bizottságok is számos átiratot és táviratot küldtek, melyeken keserűen panaszkodnak a fizetésrendezés ügyének késlekedése miatt. Vörös László elmondta, hogy éppen úgy a miniszterelnök, mint pénzügyminiszter kijelentette neki, hogy a tisztviselők fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat sürgős létérképű és kormányának is szándékát képezi olyként, hogy a kormányelnök által a képviselőházban bejelentett munkaprogramhoz képest még a nyári szünet előtt elősorban az indennapjáról, azután az ünczontalék megfizetéséről benyújtott javaslatot, majd az 1903. évi állami költségvetés és ezzel kapcsolatban a fizetésrendezésről szóló törvényjavaslatot fog a napirendre kitűzteni.

A képviselőház közgazdasági bizottsága a hétfő délután tíz órakor ülést tart. Tárty: A vámtarifa tárgyalása.

Az új mandátumok. A verbászi kerületben a függetlenségi párt jelöltje, dr. Kemény Mór visszalépett, s így báró Vajnicz István az egyedüli jelölt. A választás é hónap 10-én lesz. — Temesvárról jelentik: A városi központi választmány az országgyűlési választást július 16-ára tűzte ki. A választás elnöke Jeszenszky Béla helyettes elnöke Petrusz József lesz.

Válságos napok.

— Politikai hírek. —

Khuen-Héderváry hírtelen Bécsbe utazását, a melyről lapunk más helyén szóltunk, felhivatalosan ekképe jelentették be: (Bud. Tud.) Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök ma este Bécsbe megy, hogy holnap jelentést tegyen a felségének a helyzetéről. A miniszterelnök még holnap visszatér Budapestre.

Hogy mit hoz Khuen erről az utjáról, majd megvárjuk, a várható eshetőségekről itt alább is följegyezzük a híreket. És ideiktatjuk egy másik kormánypárti tudósító híret is, amely azonban csak puszta topogatózás a sötétben. Ekkép szól:

(Pol. Ért.) Gróf Khuen miniszterelnök a jövő hét elején nyilatkozni fog a helyzetéről, hogy ez alkalommal az ellenzék részéről is fel fognak szólalni és Kossuth Ferenc is nyilatkoznia fog álláspontja mellett. A miniszterelnök ma esti 9 óráig a szabadelvű körben volt és éjjel valószínűleg Bécsbe utazik.

E híradás formájából is látszik, hogy milyen bizonytalan az alapja. Eppen csak a hírek teljessége okáért regisztráltuk. Annál különösebb következő hír, amely Bécsből érkezik, lakonikus rövidséggel jelentvén:

Bécs, jul. 4.

Kolossváry honvédelmi miniszter ma délután visszautazott Budapestre.

Az országgyűlés feloszlátása.

Beszélték ma a Házban komoly emberek és híresztelték kevésbé komoly állilapok, hogy az országgyűlést már a legközelebbi napokban feloszlatja Khuen-Héderváry, aki látja, hogy az obstrukció vídámán folyik tovább. Saját, megbízható helyről szerzett információink szerint, egyelőre a horvát gránicár nem nyúl ehhez a radikális törvénytelenséghez. Az eljárási nyílván hiányzik ez a fogás sem, de — úgy tudjuk — nem ez lesz az entrée. Kormánypárti beavatott emberek állítása szerint Khuen-Héderváry az országgyűlést esetleges feloszlátást akkorra tervezi (?), ha meggyőződésként róla, hogy a mostani válságos helyzetből való kibontakozásra más expediens egyáltalában mutatkozik. Hogy van-e ilyen más expediens, azt Khuen-Héderváry holnap Bécsben, a felségé

előtt fogja konszideráció tárgyává tenni. Mi pedig hét óra délután már megvárjuk, talál-e a kibontakozásra más módot, mint az erőszakot. Ezeket beszélük nagy komolyan a kormánypárt beavatottjai, de hozzáteszik, hogy július huszadikán tul Khuen nem várhat, „kényszerítve” van az erélyes eljárásra, mert a hadsereget kitenni annak, hogy egyáltalában nem kap ujjenczot, abszurdum. A legközelebbi jövő mindenesetre vezetés fordulatot fog hozni. Rövid néhány nap alatt ki fog derülni, hogy Khuen-Héderváry a horvát erőszakot, vagy a magyar alkotmányosság tiszteletét akarja-e érvényesíteni.

Ováció Kossuth Ferencnek.

Hét óra délután hat órakor érkekezletet tart a függetlenségi és 48-as párt s ezen a konferencián fog határozni a pártot illető fontos kérdések fölött. Az a hullámzás, amely a párt kebelében a fölmerült nézeteltérések nyomán támadt, még el nem simult. Ma Mukics Simon és Beniczky Árpád jelentették ki, hogy ők a parlamenti harcban a kerülhetetlen továbbküzdés hívei, viszont Malatinszky György ennek ellenkezőjét nyilatkozta ki. Este Bedőházy János küldött levelet, amelyben a pártból való kilépését jelentti.

De e fluktuáció dacára abban mindnyájan egyet maradtak, a pártból kilépettek is, hogy ha a követendő taktika kérdésében e pillanatban el is térnek a párt többi tagjaitól, Kossuth Ferenc személye iránt változatlan a szeretetük, becsületük, tiszteletük. Ennek tudomásunk szerint, még holnap kifejezést fognak adni Szolnokon, ahol Kossuth az Egyetértés nevű függetlenségi kör zászlószentelési ünnepén fog megjeleneni. Az ünnepen résztvesznek még Justh Gyula, Komjáthy Béla, Pap Elek, Malatinszky György, Luby Géza, Barabás Béla, Benedek János s nyilván többen is és Kossuthot élénk ovációban fogják részesíteni, jelelül egyebek közt annak, hogy azokat az otromba támadásokat, amelyek Kossuth Lajos fiát bizonyos oldalról értek, mennyire képtelen brutalitásnak tartják.

De a polgárság részéről sem marad el a bizalom kifejezése. A budapesti független polgárság holnap vasárnap este fél hét órakor, mikor a képviselők a szolnoki zászlószentelésről haza jönnek, Kossuth Ferencet a lakásán keresik föl és meleg ünneplésben részesítik. Ma este határozták el ezt nagyobb gyűlésen, amelyet Madary Gábor elnökségével egy jöszfévárosi vendéglőben tartottak.

Es a parlamenti tusák e néhez napjában nem maradt el a bizalom nyilvánításával Kossuth választókerülete, Czegléd sem. Onnan ma Kossuth Ferenc a következő levelet kapta:

Nagyságos Képviselő Úr!

Méltó megdöbbenéssel vette tudomásul szerény körünk is, hogy Nagyságod az országos függetlenségi és 48-as párt elnökségéről lekötöztél. Teljes méltánálval vagyonk azon okot iránt, a melyek Nagyságodat ezen lépésre indították.

De a lemondás híre óta perenzekint nő a legnagyobb mértékben a mi hazafias aggodalmunk, mert beláthatatlannak tartjuk a következményeket, a melyek Nagyságod lemondásával a nagy sikereken — különösen Nagyságod vezetésére — gazdag pártot érne.

Mi Kossuth Ferencet, mint a párt vezérét és a dies múlt Kossuth-pártot egymástól elválasztani nem bírjuk, azért a legmélyebb tisztelettel kérjük Nagyságodat, tekintsen el ez esetben is minden egyébtől és tekintse egyedül a magyar haza szent és igaz érdekeit, kérjük, maradjon meg, foglalja el újra az elnöki széket, legyen újra a pártunk, mint eddig volt, továbbra is rendíthetlen vezére, mert különben veszélyben lesz a párt, veszélyben lesz a haza. Czegléd, 1903 július 4-én. A Czeglédi Egyenlőségi Kör választmányának megbízásából

Balogh József igazgató.

A szocialisták.

Jelentettük, hogy a szocialisták plakátjait a mult éjjel a rendőrök részben lekapták a falról részben eldobták s a rendőrkapitányságra vitték. Ez a dolog ma szóba került a képviselőházban is, a mint az lapunk más helyén olvasható és Khuen-Hédervárynak nem volt rá más felelete, csak az, hogy „nem tudott a dologról.” A szocialisták különben az eldobott plakátokat ma visszakapták, a rendőrség pedig hivatalosan a következő nyilatkozatot tette:

»A folyó hó 5-én, illetve vasárnap szocialista népgyűlés falragaszának letétele tárgyában a főkapitányság kijelenti, hogy a falragaszok eltávolítását és lefogását sem a miniszterelnök, sem a főkapitányság, sem pedig a központi felügyelet tisztviselő nem rendeltek el és a mennyiben egyes falragaszok a rendőrök által eltávolították, vagy lefogatták, az elzetes tudomásunk nélkül történt. A főkapitány különben el is rendelte, hogy a lefogalt néhány falragasz — az illetőknek, a kikől el lett véve — visszaadassék.»

Ennek a plakátügynek volt különben egy másik, kellemetlen részlete is, amelyet dr. Szalay Mihály fővárosi bizottsági tag szóvá tett a polgármesternél. Enamerling vállalkozó ugyanis, aki a fővárosban a hirdetősi oszlopok kizárólagos bérlője, megtagadta a szocialistáknak a plakátjaik kiragasztását. Dr. Szalay a polgármesterhez intézett beadványában tiltakozott a plakátok elfajta előleges cenzurázása ellen és arra kérte a polgármestert, intézkedjék, hogy ilyesmi többé ne forduljon elő.

A szocialisták különben ma este nem plakátot, hanem apró cédulákat osztottak össze társaik a holnapi gyűlésre, a mely délután három órakor a Tattersallban lesz. Keményen kifakadnak Khuen-Héderváry ellen, a kit az erőszak emberének tartanak és az politikai irányja ellen tiltakozni akarnak.

Khuen válaszal.

Az első üdvöngyönyökre megadta a választ az új miniszterelnök. Győrből jelentik, hogy a megye köszöntő táviratára Khuen ekképp felelt: Hálás és őszinte köszönettel vettem üdvözlését Győr-vármegyének, melynek élén állni egykor szerencsém volt. Kérem a vármegyétisztelet közönségét, hogy miként közösen munkálkodjunk egykor, úgy legyenek szívesek támogatni mint kormányelnököt is. Bizalmuk a mostani nehéz időkben különösen becses lesz nekem. Gróf Khuen-Héderváry.

Dr. Kautz Gusztáv a győrvárosi szabadelvű párt elnöke a következő választ kapta a párt üdvözlőre:

Különös örömmel vettem Győr város szabadelvűpártjának meleg üdvözlését, hova politikai pályám kezdetének kellemes emlékei fűznek. Fogadja pártelnök úr megemlékezésükért meleg köszönetemet s tolmácsolja azt, kérem, az egész pártnak.

Választ küldött még a miniszterelnök Győr város üdvözlőre is, Zechmeister polgármesternek. Szóval: nem változott semmi — a megyék és a városok szolgálattész mandarinjai szemében. A minap még Széllert rajongták, ma Khuenért, ő meg értették!

A bán eskütetele.

Horvát-Szlavon és Dalmátország új bánja, gróf Pejašević Tivadar ma tette le a hivatali esküt a királyi kezébe a bécsi Burgban. Az eskümtantát Wlassics Gyula kultusz-miniszter olvasta fel, a ki ezen a közjogi aktuson a magyar kormányt képviselte.

Az eskütételre gróf Khuen-Héderváry Károly, a miniszterelnök nem volt jelen. Úra megmutatta az új miniszterelnök, hogy nem tudja, se nem érti, se nem éri egy magyar miniszterelnök hivatását és kötelességeit. Ha már teljesen járatlan is a magyar viszonyokban, ha nincs is semmi érzelme a nemzet hagyományai iránt, azt az egyet mégis csak tudhatná, milyen fontos pozícióba tőlt be Horvátország bánja, mennyire hozzá kell forra lennie a magyar kormányhoz, mennyire éreznie kell itt is, fönn is, lenni is, hogy a horvát bán a magyar kormány képviselője, annak meghatalmazottja és bizalmasa.

Még se tartotta szükségesnek a régi bán az új bán eskütételét külső formájában is ünnepléssel, fölülte fontos közjogi aktussá tenni. Pedig a miniszterelnök már tegnap is tudta, amit mindenki tud, hogy ma ugyan is felhúzik Bécsbe s holnap akarva, akaratlan az osztrák fővárosban kell lennie. Semmi ok se lehetett arra, hogy az eskütellel ne várjanak egy napot, vagy hogy Khuen-Héderváry egy nappal hamarebb menjen Bécsbe. Se a felesketés nem volt olyan kiválóképen sürgős, se a szocialista plakátok letétele.

Hogy mindezek dacára mégis ma volt az eskütétel, a miniszterelnök távollétében, semmit se bizonyít mást, csakhogy Khuen-Héderváry teljesen bízott minden magyar közjogi érzésnek. Szürke kabátban jár a bemutatkozásra, ahelyett, hogy az ünnepi alkalomhoz mértén díszmagyart öltene s ezt a jelentős eskütételt egészen negligálja.

Pedig a magyar közjogot meg kell tanulnia alaposan s respektálnia kell teljes mértékben. Vagy meghajlik, vagy kettétörök. Más választása nincs...

Egyébként az eskütélt formásáigáról a következőket jelentik Bécsből: A király felkelenzőr érkezett Schönbrunnból a Burgba és tíz órakor esettette föl Pejašević Tivadar gróft, mint Horvát-Szlavon-Dalmátország bánját. Az ünnepies aktuson résztvettek Csekonics András gróf asztalnok és Wlassics dr. közoktatásügyi miniszter, aki az eskümtantát olvasta fel. Ezután a király a bán és Eszterházy Mihály gróf főrendiházi tagot, mint újonnan kinevezett valódi helyőrségi tanácsosokat eskettette föl, mely alkalommal Goluchovszki gróf külügyminiszter és Auersperg-Traun gróf főkararnés interveniólt. Az eskümtantát felsőrdi és simitzi Schultes Károly lovag osztálytanácsos és udvari tanácsos olvasta föl. A felesketés után ő felsége rendkívüli kihallgatáson fogadta az új titkos tanácsosokat.

Az eihalasztott kormányváltóság.

— Körber marad. —

Körber marad: ennyi bizonyos. Ha formálisan nincs is még elintézve a válság, érdemben már megoldották. Ez különben kiűnt már abból a lapunk legutóbbi számában közölt nagyérdéki bécsi levelel is, a mely az osztrák válság egész lefolyását megvilágította.

Az osztrák válsággal kapcsolatban a felhivatalos Magyar Távirati Iroda ma kommunikált tesz közé, a mely így hangzik: A magyar ünjenczjutalekra vonatkozólag a magyar miniszterelnök, egyetérve a honvédelmi miniszterrel a felségének előterjesztést tett és erre nézve ő felsége kizárólag magyar tanácsosainal tárgyalott. Míntan azonban a fölemelt ünjenczjutalek elejtése a már megajánlott osztrák ünjenczjutalek redukálását vonta maga után, erre nézve természetesen az osztrák miniszterelnököt kellett meghallgatni. Hogy ebben mit találni kifogásolni valót és áltáiban hogyan képzeli a közös hadsereg ügyének kezelését a két kormányának a törvényben bizonyos módokat közt provideált alkotmányos közreműködése nélkül, az örök rejtély marad. Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök még ellenfeleket sem adott — hacsak a lojalitás követelményeiről teljesen meg nem feledkeznek — egylecskélyebb okot sem arra a megszegyenítő föltevésre, mintha Magyarország belügyeire való esetleges beavatkozást, bármely helyről eredt volna is, a legerélyesebben vissza ne utasítana. Azonban úres és abszurd ráfogásnak kell kijelentünk, hogy Körber osztrák miniszterelnök a legutóbbi válságból való kibontakozás alkalmából a magyar közjog szempontjából sérelmes magatartást tanúsított volna. Remélhetőleg nem fog sikerülni ilyen tendenciózus

híresztelésekkel a magyar közvéleményt megteveszteti, vagy a két kabinet közt fönmálló jó viszonyt megzavarari.

Mi azt hisszük, hogy Körber a saját belső ügyeivel annyira el van foglalva, hogy sok ügyet nem vehet a magyar kérdésekre. Hanem a mi gróf Khuen-Héderváry mellevdeséseit illeti, az ő multjában nincs egy pillanat sem, a melyre hivatkozva, a nemzeti érdekek védelmezője gyanánt joggal tünethetné fel magát.

Híreink különben a következők.

Bécs, jul. 4.

A király ma délen dr. Körber Ernő miniszterelnököt háromnegyed óra hosszágú tartó kihallgatáson fogadta. A válság formálisan még ma sem nyert megoldást, bár érdemben már el van intézve. Azonban még nem találták meg azt a formát, melyben a király a lemondás el nem fogadását tudatni fogja a kabinettel. Egyedül dr. Rezek válik meg állásától, mert dr. Körber nem tudta a cseh miniszter és az ifjúcséhek közt támadt konfliktust elenyészíteni. A menyiben a király a kabinet lemondását nemcsak ideiglenesen, hanem véglegesen sem fogadja el, valószínűleg a csehek is annyira meg fognak bekélni, hogy őszel nem kell tartani az obstrukció feleledésétől.

Bécs, július 4.

A válság még mindig nem fejeződött be. A király, aki délután 2 órakor Schönbrunnba hajtatott, valószínűleg holnap, vagy esetleg csak hétfőn fog dönteni. Késégtelen, hogy a király azt a kívánságát fogja kifejezni, hogy a kabinet maradjon meg állásában. Hogy ez milyen formában történik, annak ügyében ma tárgyalások folytak Körber dr. miniszterelnök és Goluchovszki gróf közös külügyminiszter között.

Bécs, július 4.

Körber miniszterelnököt a király 1 órakor hosszabb magánkihallgatáson fogadta. E kihallgatást kedvező kiindulópont gyanánt tekintik a válság megoldására nézve és remélik, hogy a válság most már melőbb véget ér.

Bécs, jul. 4.

A N. Fr. Pr ma estilapjában a következőket írja: A Körber-kormány a Kossuth-párt győzelme miatt beadott lemondásával fedezetet keresett a történetek szemben és csak abban az esetben maradhat meg hivatalában, ha meggyőződést szerz arról, hogy a végleges véderőjavaslat tárgyalásánál katonai ügyekben nemzeti engedelményeket, amelyekért az osztrák kormány nem felelhet, tenni nem fognak. A Körber-kormány tehát a véderőjavaslat legközelebbi tárgyalásánál, illetőleg már most állást foglal az összes eshetőségekkel szemben. A válság tehát elintéztetnek tekinthető, ha a kormány a királyi bizalom kifejezésével bátorítást nyer arra nézve, hogy politikáját az eddigi irányban folytathassa. Körber kihallgatása háromnegyed óra hosszát tartott. Politikai körökben nem tartják biztosnak, hogy a király még ma délt a válság ügyében, hanem inkább azt hiszik, hogy elhatározása csak hétfőn fog nyilvánosságra jutni. Mindenképpen biztosra veszik azonban, hogy a király Körbert meg akarja tartani és így a válság be van fejezve, de még meg kell állapítani a királyi ennucezió szövegét és evégből folynak most a tárgyalások Körber és Goluchovszki között. A forma a királyi bizalmi nyilatkozata lesz, a mely egyidejűleg a kormány lemondásának okait is feltárja. Két órakor a király kihajlatott Schönbrunnba.

A Vaterland mai számában így ír a válságról: Körber marad, Rezek megy, de nyilvánvaló, hogy új tárgytásokat akarnak a csehekkel kezdeni, vagyis hogy a kormány Rezek kiválása után sem fog a csehekkel szemben ellenséges álláspontba helyezkedni.

A N. Wt. Tagblatt mai esti lapjában állitólág föltenülül hites helyről az osztrák válság okainól a következőket írja: A válság nemcsak Ausztria válsága, hanem el lehet mondani, hogy az egész monarchia fordulópontra jutott fejlődésében. A Magyarország-legalutóbb adott konzessziókat minden nyugodtan mérlegelő és itélő osztrák politikus a Deák-féle dualizmus megváltoztatásának tekintti. Egy lépés ez Magyarország önállósítása felé katonai, kereskedelem-politikai, pénzügyi és vámpolitikai tekintetben. Ez a gondolat annál inkább foglalkoztatja az osztrák politikusokat, mert úgy fogják föl a dolgot, hogy minden áldozat, a melyet Ausztria a dualizmus érdekében hozott, hiábavalónak bizonyult. Ilyen körülmények között természetesnek látszik, hogy az osztrák miniszterium információkat ker az uralkodótól arra nézve, hogy milyen intézkedéseket készítsen elő és hajson végre arra az esetre, ha ez az új irányzat tovább fejlődik, vagy éppenséggel az 1848-iki állapot fog előkezelni, mert Ausztriának készülnie kell arra a rázkódásra, amelyet a felszázados közösség megszüntetése okoz.

A dualizmus kérdésén kívül gondot okoz az osztrák kormányban az is, hogy a kormány el lehet készülni arra, hogy a magyar függetlenségi párt példájára az osztrák partok is hasonlóképen fognak eljárni, egyszer az egyik, majd a másik, a kisebb pártok és nagyobbak, hogy a parlament működésének megakasztásával kényszerítsék a kormányt nemzetiségi törekvések teljesítésére. Erre már az osztrák képviselőket választóik is kényszeríteni fogják. Ez a jelentőség a mostani válságnak Ausztriában. Ebből látható egyttal, hogy ha a válságot ideiglenesen el is intézik, mindig attól kell tartani, hogy rövid idő múlva újabb válság tör ki.

A balkáni zsarínok.

— A bolgár-török háboru előtt. —

Elsimul-e a balkáni krízis, vagy csakugyan kitör a háború? Ebben a pillanatban még mindig ellentétek a nézetek. Van felfogás, amely szerint a török-bolgár határ mentén történő eseményeknek nem lesz komoly következménye s a vizslyt rövid idő alatt békésen elintézik. Bulgária is, a szultán is egymást teszi felelőse az eddigi bajokért. De mivel mind a kettő békeszeretőnek mondja magát, valószínű, hogy a hatalmak előterjesztése után a porta is hamarosan visszavonja több rendelkezéseit, melyeket a bolgár határ mentén való csapatkoncentrációra nézve tett. Bulgária nem zavarja a békét, mert értésére adták, hogy háború esetén nem számíthat a hatalmak támogatására.

Van viszont nézet, a mely szerint a bolgár-török surlódás egyre veszélyesebb jeleket ölt s úgy látszik, a hatalmak intervenciója sem lesz képes elsimítani az ellentéteket. Érdekes tünet az is, hogy Németország máris Törökország pártjára állt, a mi Vilmos császárnak a szultánnal való benső barátságát tekintve, előrelátható is volt.

A berlini National Zeitung egy mai számai levele — mint nekünk táviratozzák — viszont a bolgárok mellett foglal állást. A levél írja hevesen kikel a porta ellen, a mely egyre újabb csapatokat küld a bolgár határra. Küszteddellél szemben Brasti-basa csapatai állanak, Harmanlin pedig körülbelül harmincezer török katonával táborozik. Azt hiszik, hogy rövid időn belül kitör a háború. Magyarország, Ausztria és Oroszország utasítottak konstantinápolyi képviselőiket, hogy tegyenek előterjesztést a portának a fegyverkezés miatt. Harmanlin felé bolgár határ mentén a határon. A ki mégis átmerészkedik, azt becukják és meg a szabályszerűen kiállított utleveleket sem veszik figyelembe.

A mióta a bolgárok megkísérelték a szaloniki-i vonat fölröhbantását, a törökök valószínűleg önjöngenek a bolgárok ellen. Legutóbb is mindenféle borzalmasságokkal vádolták őket, de a magyar-osztrák és az orosz konzul által megindított vizsgálat kiderítette, hogy a dolgot a csendőrség parancsnoka rendezte.

A N. Ztg. sajnálkozását fejezi ki, hogy a porta nem örülte meg nyugodt higgadságát, a melyet a szaloniki-i merénylet után tanúsított. A bolgár háború pártján bizony nem kell ürügyeket keresnie, ha háborút akar. Egy konstantinápolyi jelentés szerint a porta kétsége vonja azokat a híreszteléseket, hogy bolgár eredetű dinamitot találtak. A porta azon válaszára, hogy Sullandependel csapatokat nem összpontosítottak, tegnap bolgár részről mentegőbiztos következett, a melyben azt állítják, hogy ez az összpontosítás Ravennél történt. Úgy látszik, hogy ezen állítás is alaptalan, mert valamely nagyobbseriti csapatösszpontosításnak vasúti uton kellene történnie, pedig június havában a konstantinápoly-szaloniki vonalon csak 915 embert szállítottak. A bolgár részről emelt vádak ugyan elkedvetlenítették az itéletes köröket, melyek ugyan véleménye vannak, hogy a portának több oka volna Bulgáriára nevezeteln, azonban azt velük, hogy a félreértéseket mindkét fél érdekében el lehet osztalni és meg lehet szüntetni. Bármely további komplikáció felesleges és nem is kell ilyenföltartani. Ausztria-Magyarország és Oroszország is ezen értelemben fáradoznak.

A pápa nagybeteg!

— Távirati hírek. —

Az egész világot mély részvétellel fogja elöltöteni az a hír, a mely ma későn este érkezett Rómából. A szent atya állapotában, aggasztó rosszabbul állott be. A pápa, aki tegnap délelőtt a kertben sétált, délután a magyar zarándokok fogadása után fáradtnak érezte magát. Ejjel erős ájulási rohama voltak. Dr. Laponni az éjjel a pápa ágya mellett töltötte. A pápának ma reggel újabb ájulási rohama volt. A kihallgatásokat felhalasztották. A pápa tegnap délelőtt Peseiro vicomtest fogadta magánkihallgatáson s a beszélgetés folyamán felszajhatott: — Beteg vagyok én már nagyon. —

Ejtel után a következő híreket kapjuk: Róma, jul. 4.

A Stefani-ünnökség jelenü: A pápa a nagy hőség beállta óta rosszullettől panaszkodott. Minthogy dr. Laponni úgy vélte, hogy a levegőváltozás javulást idézhet elő állapotában, azt tanácsolta, hogy a szent atya tegyen sétákat a vatikáni kertekben. Ö szentesége erői mind emellett nem gyarapodtak és tegnap a magyar zarándokok fogadása után gyengeség jelei mutatkoztak. Lelegzési nehézségek is jelentkeztek. Az éjjel a szent atya nyugtalanul és álmatlanul töltötte. Dr. Laponni a pápa hátszobája melletti szobát foglalta el, de nem volt alkalma közbe lépni. Ma reggel a pápa rosszullette egyre tartott, minek következtében dr. Laponni igazgató szerkesztő alkalmozására határozta az ágat. Aszent atya ezután körülbelül fél 12 óráig aludt és felebredése után némi táplálékot vehetett magához, ami állapotának javulására mutatott. Dr. Laponni, aki ma este 8 órakor újból meglátogatta öszenteségét, konstatalta, hogy ez a javulás egyre tart. Ezért haza is tért és családja körében vacsorázott, de ezután ismét visszament a vatikánba

Szerkesztői üzenetek. (Levélben nem válaszolunk, de a rovatban hoz-

Időjárás. A m. kir. meteorológiai központi intézet tá-

Table with columns: Allomások, Levegőtér, A légtér, Szél, Felhőzet, Hőmérséklet.

Találkozás a sósfürdői nagyvendéglőben! Kelenföld Erzsébet sósfürdő

ŐS-BUDAVÁRA Nyitva d. u. 3 órától reggeli 4-ig. Ma vasárnap, július 5-én

Állatkert Naponta d. u. fél 5 és 6 órákor nagy előadás, Mdm. Marguiritta

Budagyöngye NAGYVENDÉGLŐ. Zugliget, Budakeszi-ut 11. szám

Suchard-féle MILKA tejföl-csokoládé

SZÍNHÁZAK ÉS MULATSÁGOK. 1903. Vasárnap, július 5.

Kávéházátvétel. Van szerencsém... Weingruber-féle „Opera“-kávéházát

Bakóczy-kert, HATVANI-féle vendéglő Andrássy-ut 127. sz.

Kutnewsky György tetemesen nagyobbított szücsáru-üzlete

SMITH GEORGE GREGORY St. ALBANS-ban a 8569 számú

FŐVÁROSI CZIMIRODA VIII-JÓZSEFKÖRÜT 26. BUDAPEST

MÜNCHEN, HOTEL Continental! Szivattyukat

Titkos betegségek Dr. Kajdacsy

Bendel Gusztáv Malom és gyárak részben szücsáru gépek és kettősek.

Elismert, kitűnő fényképező készülékek.

Olvassa el mindeaki! a ki valamilyen némi betegségben szenved.

NINCSEN TÖBB FOLÉK! 751 Ezen hatalmas féreg orvoslás

Eladó birtok. A Budapest-Zimoryi fővonalon a Pusztaszent-Imrei vasúti meg-

Eladó birtok. A Budapest-Zimoryi fővonalon a Pusztaszent-Imrei vasúti meg-

Eladó birtok. A Budapest-Zimoryi fővonalon a Pusztaszent-Imrei vasúti meg-

Eladó birtok. A Budapest-Zimoryi fővonalon a Pusztaszent-Imrei vasúti meg-

zését fizették helyben átvéve. Román prima tengeriért 15-20 fillért fizettek. Egészétség tengeriért, de előfordul hibás szemekkel szeszyárú 5.20-49 k-ig fizettek, míg hibás árú 5.-5.10 k-ig adott el helyben.

denesetre az ideai termés egy a termelő, mint a fogyasztók szempontjából kedvező lesznek. Baracznak a feltételek felül érte állapotban igen ajánlatos.

Calafat-Datolyát Liverpoolban 11 silling és 6 pennyért per Cwt. delivered wight ajánlanak. Ez megfelelő 27 és fél koronának cif. Triest. Jánosgyőr: Már szinte kétségtelen, hogy az ideai is rossz lesz a termés. Az apríli szivarok itt tényleg nagy károkat okoztak; a kenyér fele akora mint tavaly, fejlődésében pedig hónapokkal vissza van. Beletűzésül még meg azt jelentik, hogy Molában a kenyér már is hull, holott még hetek mulni sem lesz teljesen érte. Apulában sem várható jó termés. Molában az ideai eredmény 15,000, Barletában pedig 20,000 m-ma becslék. Ilyen kilátások mellett a figyelem a régi áru felé irányul, bár jó minőségben a készlet nagyon összeolvadt.

Repezoalj és repezoagácsa. Repezoalj ára a héten csökkent jegyzése most nyolcban 67 korona, kicsinyben 68 korona 100 kilogrammonként Budapestben.

Szilva és szilvazs. (Márkó Albert termés és száradék nagykereskedő cég tudósítása.) Szilva. Ugy késztár, mint ősi szállítási üzlettel volt. Szerb garnitúrák. (100 mm. 80/85, 100 mm. 95/100 és 100 mm. 110/120, a Száva menti államokról 16 k-ért kínáltak, de a külföld ezen áron nem vásárolt.)

muhar — korona, alomszalma 1.30 kor. zsup-szalma 1.50 korona, szesza 2 korona per 50 kilo favonként házhoz szállítva. Préselt szesza 2.60-2.80 korona, préselt szesza 1.20-1.40 kor. 50 kg-ot a jözevárosi pályaudvaron.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Élelmi cikkek. Ledner Bernát élelmiszerbizonyos jelentése. A mai napon a vásár igen élénk volt, egyes élelmiszereknek az ára nagyobb kereslet folytán emelkedett. Így különösen a tojás és élő baromfikínálat nem elégített ki a keresletet. Az árak ma igen kedvezőek voltak, így a friss tea tojásnak az ára 64 koronára szökött fel ládánként.

Törvényesen védett BOB-CSEMEGE BUDAPEST, Károlyi-útr. 5. szám. Fgyedül kszült: ERENYI ÉLÉA győzteszerész

Felhívás előfizetésre.

A mi két évszázada a tárogató volt Rákóczi és Beresényi vitéz seregének, azt helyettesítjük mi most, az újabb küzdelemben: lelkesítő, buzdító, bátorító, soha el nem nemülő harsonái vagyunk a küzdőknek. S ígérhetjük azt is, hogy kitartóak maradjunk véges-vegig a nemzet jogaiért folyó elszánt harcban. Hívek elveinkben és meggyőződésünkben, s erényedeleink kötelességünk terén: a hírszolgálatban.

Több évtized megmutatta, hogy az Egyetértés mindig első iparkodott lenni az értesítés gyorsaságában és megbízhatóságában. Terjedelme, formája megengedte, hogy nemcsak a politikának szűkebb bőséges teret, de minden napieseményt kimerítően és híven ismertessen és tárgyaljon s az irodalmi olvasmányok terén is többet és jobbat nyújtson bármely lapnál.

Politikai vezető cikkeit írják: Kossuth Ferenc (főmunkatárs), Fenyő Sándor (főszerkesztő), Eötvös Károly (főmunkatárs), Mezei Ernő, Szatmári Mór (orsz. képviselő), Hoitsy Pál (főmunkatárs), Rátkay László (orsz. képviselő), dr. Pap Dávid, Kálnoki Izidor, Sebess Dénes (orsz. képviselő), Molnár Márton (felelős szerkesztő), dr. Bokor József (egyetemi tanár, Tanügy).

Irodalmi része is szinte páratlan a magyar sajtóban. Tárcézáró: Mikszáth Kálmán, Eötvös Károly, Hellday Jenő, Gárdonyi Géza, Hoitsy Pál, Timár Szaniszló, Szabolcska Mihály, Endrői Sándor, Martos Ferenc, Rátkay László, Kürthy Emil, Fényes Samu-Vári Antal, A. Lippich Elek, Beniczky Kynő Bajza Lenke, Fabula János, Baury Elemér, Miklós Jenő, Szentmihályi Gyula, Czobel Minka, Aiba Nevis, Radó Antal.

Karácsonyra az idén kedves ajándékkal lepi meg az olvasót az Egyetértés. Egy pompás Rakóczi-album lesz ez, amelynek nagyobbik fele a készvázatlanok nagy események irásában és képben való ismertetése lesz.

A Rákóczi-korszak lesz az album főtárgya, s hivott művészek képei, a legkiválóbb írók tanulmányai festik majd híven ezt a hatalmas időszakot. Ezenfelül persze az év minden kimagasló eseményét jut ér az albumban, valamint nagy irodalmi része is lesz, amely díszere válik minden könyvtárnak.

Julius elsejével új előfizetést nyitottunk az Egyetértésre. Régi előfizetők akkép újítják meg legzérszerűbben előfizetésüket, hogy a beküldött postautalványra egy czimszalagot ragasztanak. Új előfizetőkönél pontos lakáscímeket kérünk.

Előfizetési árak: Egy hónapra . . . 1 frt 80 kr. Negyedévre . . . 5 " " Félévre . . . 10 " "

Videkról az előfizetési pénzek (legzelszerűbben postautalványon) az Egyetértés kiadóhivatatalba küldendők: IV., Vármege-utca 11. szám.

Budapesten telefonon is megrendelhető az Egyetértés. Telefonszám 706.

Az Egyetértés tárcézája

A költő és a csillag.

(Catalie Mendés.) — Az Egyetértés tárcézája. — Lobogó csillagfény ragyogott az égen. Egy költő, s egy utas ballagtak az égen. — Mondd csak, szólt az utas, közted, kit a végzet Álomokkal borít el, s édes dalra kényszerít. Kit örömben, hiban ujjongva köszöntünk Mondni, mi a különbség közted és közöttünk? — Megmondom azonnal. Nézz csak fel az égre Látsd azt a fénylő csillagot az éjbe? — Látom. — No most hűnyd be a szemed, barátom. Most is látod azt a csillagot? — Nem látom. A költő mosolygott s szót bűszkén, boldogan. — Lásd én így is látom, ha szemem zárva van. Endrői Sándor.

Bábel és biblia.

— Az Egyetértés eredeti tárcézája. — Irt: dr. Rubinstein Mátyas. Delitzsch Frigyes „berlini professzor” híres felolvasása, melyet „Bábel und Bibel” czimben tartott, forrongásba hozta az egész világon a teológusokat s megteremtője lett valóságos egy külön kis irodalomnak. Vitatják mindenestre érdekes elméletét, pörbe szállnak vele, fölfogása és állításai fölött élénk eszmecsere folyik. Mi magyar teológusok még vajmi keveset szólnak a kérdéshez, pedig — mint a hitélet igazságainak kellő elene intézett támadásainak, ha velli, harcoss katonái — kötelességünknek kell, hogy ismerjük a téves tan megdöntését. Kötelességünknek a Delitzsch nagy pör fölvert tanával szemben annál is inkább, mert hitéletünk nemcsak igaz alapját, az egy-isteniség fogalmát említi. Tollaival, a melyet hitem és hivatásom erdektől ment és erős sugallata vezet, hadd

Előfizetők kedvezményes áron kapják a ház asszonyának kedves olvasmányát, a Divatszallót, negyedévre 1 forintért.

Uj regényünk eddig megjelent folytatásait előfizetőinknek kívánatra ingyen elküldjük. Legközelebb D'Annunzio-nak, a híres olasz írónak, egy szenzációs művét adjuk kizárólagos fordítási jogát már megszereztük. Nyáron az egész fűrdő-évad alatt előfizetőink kívánságára a lapot bárholra utánaküldjük, még akkor is, ha többször változtatják tartózkodásuk helyét.

Az Egyetértés kiadóhivatatala. Budapest, IV., Vármege-utca 11. szám.

TANÜGY

A felekezeti iskolák fejlesztése.

(b.) Egy konkrét eset alkalmából a vallás- és közoktatásügyi miniszter elvi jelentőségű határozatot hozott abban a kérdésben: meddig terjedhet a községek jogkörében és kötelezettségében fennálló felekezeti iskolák irányítása?

A határozatnak két része van. Az első rész a tényleg fennállott viszonyokra vonatkozik s eléggé világos. A másik része azonban, mely a jövőre, vagyis a felekezeti iskolák fejlesztésére irányul, ezeknek az iskoláknak életét nem szűkíti el s így bővebb magyarázatot kíván.

Az elvi jelentőségű határozat idevágó pontja ezt mondja: „A fejlesztés joga csak a jogi értelemben vett fenntartó, t. i. a felekezeti illetékes s ez irányban a polgári község sem jogot nem igényelhet, sem kötelezettséget nem vállalhat.” Tegyük fel már most azt az esetet, amire számos példa van, hogy egy polgári község lakosai különböző nélkül egy-egy ugyanazon felekezethez tartoznak. Az 1868. évi XXXVIII. C. 25 §-a értelmében megteremtődött, hogy a polgári község látta el a fenntartásához szükséges költségekkel a felekezeti iskolát, sőt ezt a gyakorlatot maig folytathatta. Az iskola azonban akár a népesség szempontjából, akár az igények növekedése (például tanítói fizetések rendezése) következtében fejlődik. A kérdés az, hogy ki fizesse a fejlesztés költségeit?

Erre a kérdésre felel az elvi jelentőségű határozat akkép, hogy „a felekezeti iskolák fejlesztése a polgári községek által és azok terhére nem eszközölhető.” Ezzel pedig az iskola fenntartásának forrása felerészben bedugul s az iskola megmaradása bizonytalanul válik. A felekezeti anyagi gyarapodása ugyanis rendszerint nem áll arányban az iskola fejlesztésére vonatkozó, s a példátul választott helyen majd mindig a községi érdekek által támasztott iskolai igényekkel. A község szívesen látja, ha iskolája szakadatlan virágzásban volna. Aldozna is erre a célra, mert saját érdekét mozdíthatja elő. Amde ezt a folyó évi június 13-ka, az elvi jelentőségű határozat keltelte óta, többé nem teheti. Megadja azt a segélyt, a mit eddig ad, többet azonban nem adhat, mert kötelezettséget innarr nem vállalhat. Kívánsiák vagyunk pedig, hogy mitévő lesz már most Debreczen, mely a község valamennyi felekezeti iskoláját, ideismertül a fősokolat is, nemcsak segélyezte, hanem fejlesztette. Attól tartunk, hogy a felekezeti iskolák sorvadása állhat elő, mert a felekezeti vagy nem tud az eddiginél nagyobb erőt kifejteni, vagy kerekén kimondja, hogy tulajdonképeni célját, az egyházi ezeket istápolása végett, lemond azokról a terhekről, melyeket az iskola fenntartásáért viselt.

Itt kezdődik a kérdésnek a politikai oldala. 1868. évi XXXVIII. t. cikk politikájára az volt, hogy a felekezeti iskolák lehetőleg

mentől hamarabb közszékiekké alakuljanak át. Ez a politika azonban kudarcot vallott. Jött helyette az a politika, hogy az állam vegye kezébe az elárult s nemzeti szempontból sok esetben kifogásolt felekezeti iskolákat. Erteni, megértjük ezt a politikát is, kivált akkor, ha érellyesen hozzálatunk keresztülvételéhez, s nem úgy, mint most tesszük, hogy a fele ut állapotunk meg. Az államosítást eszlelépésben hajtuk végre, a felekezeti iskolatartási jogát pedig egyuttal proklamáljuk.

Azt érezzük, hogy a fenti elvi jelentőségű határozat a felekezeti iskolák alatt vágja a fát. Valami tenni akarás nyilvánul e szerint a vallás és közokt. miniszter uj lépésében. Ez az akarat azonban igazi célját nem áruja el. Pedig arra, illetőleg az 1868. évi XXXVIII t. cz. sürgös revíziójára volna szük-ségünk. E nélkül a jogi formákba burkolt a fenti elvi jelentőségű határozat sok zsörtölődésre ad okot, nagy kárával az iskolának.

Tanáraink munkássága.

Még be sem zárult teljesen az iskolai év, még érzik tanáraink a vizsgálatok fardalmait s már s gyülekeznek, hogy tapasztalataiknak s tanulmányaiknak gyümölcsét értékesítsék. Az orsz. közp. tanáregyesület Tátráfűfűden, az orsz. ref. tanáregyesület pedig Nagygyeden tartotta meg az évi nagygyűlést. A gyűlés külsőlegéről s a felolvasásokról röviden szólnunk már. Ezuttal a nagygyűlés gyűlés három igen becses értekezésének kivonatát mutatjuk be.

Az első értekezést: «A hollandus közp. iskoláról» dr. Nagy Zsigmond tartotta. Devezetül rámutat arra a felfogásbeli különbségre, mely a magyar és a hollandus törvény között van. Az oktatás egyetemét Hollandiában is három részre, alsó, közép és felső oktatásra tagolják, de a közp. oktatás alatti s szorosabb értelemben vett szakoktatást értik s így még a műgygytemet is a közp. oktatás intézetei közé sorolják. A felsőbb oktatás a tudományok önálló művelésére képez s így ennek körébe tartoznak a gimnázium s az egyetemek. A magyar közp. iskola fogalmát Hollandiában két iskolatípus közelebb meg: a felsőbb polgári iskola a közp. oktatás intézetei közül s a gimnázium a felsőbb oktatás intézetei közül.

A felsőbb polgári iskola, a melybe 12 éves kor után lehetnek be a növendékek, öt osztályt tartalmaz. Végzett növendékeit az összes közéleti kezelt osztályokra lehetnek, felsőbb tanulmányokra azonban csak a műgygytemre s utjában a tudománygytemen orvosi és gygygygygygy szakra is. Az öt osztály hely tanítási óráinak összege 167. Az öt évi kurzus bevégtelével értekezési vizsgát kell tenni, a mely nagy terjedelmű és igen szigorú. A felsőbb polgári iskola tanítási személyzetétől a törvény nem követel egyetemi végzettséget, hanem csak az e célból szervezett királyi vizsgáló bizottság elől megszerzett tanári képesítést. A hollandus felsőbb polgári iskolát az 1863. évi máj. 2-iki törvény teremtette meg, s így éppen most 40 éves. Eléinte nagyon népszerű volt, de ma már hatalmas versenytársra a gimnáziumnak. Van jelenleg Hollandiában 14 állami és 30 községi felsőbb polgári iskola.

A mai hollandus gimnáziumot az 1876. apr. 28-iki törvény szervezte. A gimnázium tisztán s kizárólag az egyetemre előkészítő intézet s hat osztályból áll. Első osztályába 12-ik évüket már betöltött ifjak, de csakis felvételi vizsgálat alapján vételnek fel. A kötelezett tárgyak száma tizenkettő, u. m.: görög, latin, hollandus, francia, német, angol, történelem, földrajz, mennyiségtan, természettan, vegytan, természetrajz. Nincs a tantervben vallás, filozófia és görögül. A torna fakultatív. Minden 20,000 lelket meghaladó népességű község köteles s minden más község jogosult gimnáziumot fenntartani. A gimnáziumok száma ez idő szerint 29, az összes növendékeké körülbelül 2500 s ennek 10 százaléka leány. A magyar és a hollandus gimnázium között a legszembetűnőbb különbségek a következők: 1. Iuk, leányok közösen tanulhatnak; 2. egy-egy osztályban a létszám semmi körülmények közt sem lehet több huzsonnégynél; 3. két felső osztályban a bifurkáción egy különös néme van megvalósítva. Ennek következtében értekezési vizsgája is

Naiv, primitív lélekre vall az egyik, a monotheizmus fenségessé szellemetlőt áthatott lélekre vall a másik felfogás. D. megemlíti a különbséget, de csak futólag (B. u. B. 34. l.). Pedig felette fontos e különbség pontos megállapítása, mert ez dönti el D. felfogásának helyes, avagy helytelen voltát.

Ha Izrael csakugyan olyan szegény volt kulturában, midőn Kanaánba ért, hogy csakhamar az ott elterjedt babil-kultúra varázs-körébe vonatot s kozmogónikus elbeszéléshöz is csak a kultúra révén jutott: honnan van az, hogy míg a művelt, fejlett Babilónia hosszú időközön által primitív, nyers, mithikus formájában tartotta fenn a természetről szóló elbeszélést, addig a sokkal kevésbé művelt, az idegen kultúrára szorult Izrael csakhamar átforgatta, átszellemítette, a monotheizmus fenségessé köntöskébe öltöztette azt?

Ezt csak úgy magyarázhatjuk meg, ha elterünk D. felfogásától s visszahelyezzük Izrael jogába.

Izrael 12 törzse fejlett kulturával vonult Kanaánba s magával hozta kozmogónikus elbeszélést monotheistikus formájában s annak Izraelhez való juttatásában sem Babilóniának, sem a babilóniaknak semmi részük nincs.

Történeti tény. Delitzsch is megemlíti (B. u. B. 46. l.), hogy 2500 körül K. e. semita törzsek vándoroltak Babilóniába s ott megtelepedtek. „Nyelvi s történeti megfigyelések valószínűvé teszik, hogy ezen bevándorolt semiták az északi semitákhoz, pontosabban nyelvészetiileg ugynevezett kanaánusokhoz (azaz phóniciáknak, noabiták s héberék stb.) tartoztak.” (B. u. B. 70. l.) Ezeknek a bevándorolt északi semita törzseknek már volt fogalmuk az istenség egységéről s megkülönböztetendők a benszült babilóniáktól (szumir-babilóniáktól), kik polytheisták voltak.

Nos hát, a bevándorolt északi semita törzsek között, melyekhez tartoztak a héberék is, élhetett már a világteremtéséről szóló valamely monotheistikus elbeszélés, mely aztán a századok folyamán tökéletesült. Az ő révünktől terjedhetett az el Babilóniában, csakugyan míg a bevándoroltak, az új

kétség: klasszikus és realitetségének mondhatók. A kik a teológiai jogi s irodalomtudományi fakultásokon óhajják tanulmányait folytatni, azokat a human tárgyakból, akik meg az orvosi vagy természettudományi szakra akarnak lépni, azokat pedig az exakt-tudományokból vetik szigorúbb és terjedelmesebb vizsgálat alá. A hat osztály beti óráinak száma 180. Ebből a humani órára esik 134, a reálórára 46.

A hollandus gimnáziumi tanárnak szakjából doktornak kell lenni. Heti óraszámuk maximuma 20 (de ezzel szemben legfeljebb 24 növendék). A rektor és konrektor magasabb fizetést élveznek. A fizetés közepesint különbözik. A nyugdíj az élvezett fizetés annyi egyhatvanad része, amennyi a szolgálati év. De negyven hatvanadrésznél több nem lehet. A tanárokat a községi képviselőtestület választja, fizetését fel vagy bocsátja el (felelősi esetekben). A tandíj száz forint.

A felügyelést részint a helyi igazgató tanács, részint a királyi inspektor gyakorolják.

Hollandiában is nagy reformmozgalmak vannak a közp. iskola ujjszervezése érdekében.

A második felolvasás ép ily jelentős volt. Iure Sándor, kolozsvári tanár a tanárképzés fontos ügyéről értekezett s a következő határozatot terjesztette elő.

A gyakorlati tanárképzés országos szervezését a különböző közp. iskolák felhasználásával olyan módon, hogy az ilyen közp. iskolai szemlére-nyelvekben a szakvizsgálatot tevő összes tanárjelöltek el lehessen helyezni s egy-egy intézetben egy szakospontra készült jelöltek legyenek az igazgató és az illető szakospontra képviselő két szaktanárral vezetés alatt.

2. A gyakorlati év ne csak állami, hanem felekezeti közp. iskolákon is szerveztessék és pedig vagy egy, vagy az állam közműve jeli meg a felekezeti főhatósággal egyetértve a helyet s a szakembereket, vagy egy, hogy a felekezeti főhatóság állapítsa meg a helyet s a működő tantervet a kormány jóváhagyásának feltétele mellett. Felekezeti, illetőleg nem állami közp. iskoláknak a gyakorlati tanárképzéssel való megbízást sem törvény, sem egyéb rendelkezés nem akadályozza.

3. Az igazgató vezesse be a jelöltet hivatásába a gyakorlati pedagógia és általános didaktika alapján, a szaktanárok pedig a szaktárgyak történeti és módszeres feldolgozásával. Kezdetben az igazgató tervezteriben vezesse a tanárak látogatását mint-tanítások hallgatása céljából, majd tartson a jelölt a szaktanárral előtti próba-tanítást és végül néhány (legfeljebb 6) órán hetenkint a rendes tanítást vegye át a szaktanárral felügyelete és felelőssége mellett. Mindezeket rendszeres megfigyelés kövesse, azokivül pedagógiai és didaktikai kérdésekről készített dolgozatok tárgyalása után pályájának elméleti alapján állandóan maradjon meg minden jelölt. Ez általános elveken belül igen tár ter a változatos alakulása s emnyiből a gyakorlati tanárképzés minden lényeges vonása eléggé kitűnik.

4. Ne alkalmazzon sem a közeletvási kormány, sem egyik felekezeti sem önálló tanári munkára olyan egyént, ki valamelyik ily célra kijelölt közp. iskolán gyakorlati évet el nem töltötte.

5. A jelölteknek a közeletvási kormány helyezze e a megbízott közp. iskolákon, tekintetbe véve a jelöltek ily irányú kérelmét s a felekezeti főhatóság elvont közeletvási, esetleg jogait.

6. Az állam a jelölteknek a gyakorlati éven ösztöndíjjal lássa el s a tanárképzésben közreműködő tanároknak tiszteletdíjat biztosítson.

7. A gyakorlati tanárképzéssel megbízott állami közp. iskolák e tekintetben is az illetékes főigazgató hatósága alatt állanak, a felekezetre pedig az 1883. XXX. t. cz. 46. szakasza alapján ügyeljen a minisztérium.

8. Addig is, míg a gyakorlati tanárképzés közeletvási általánossá válik, állítson az állam Kolozsvárt reáliskolát válogatott tanári karral s ezen szervezte a megjelölt elvek szerint a tanárképzést a helybeli három felekezeti gimnázium bevonásával.

A harmadik értekezés egészen gyakorlati téren mozgott. Tartotta Karsai Sándor debreczeni tanár. Szólt a nem állami tanárok nyugdíjgyéről intézkedő törvényekről jövő évi revíziójáról. Kivánja, hogy a teológiai akadémiák tanárait is felfogják az intézet kötelezébe, továbbá az ének és a zenetanárokat is. Kéri, hogy a törzsléteset után való befizetését, valamint a tanulókat után szedett díjak mérsékeltesse. Az állami segítségét képviselő összegek után szedett százalékok is törölendők. Kívánatos még a tanári fizetésből ki-

hasított szállásdíj összegének méltányorabb megszállása is.

A tanítók második körpöléka. Tudvalevő, hogy a tanítók második ötödés körpöléka f. évi október hóban válik esedékesé. Az előmunkálatok mindenfelé serényen, de nem elég sima uton haladnak. A vall. és közoktatásügyi miniszter jun. 9-án rendeletet intézett valamennyi vármegyei és városi közigazgatási bizottsághoz, valamint az egyházi hatóságokhoz, a segélyezett községi és felekezeti iskolák tanító-értekezében, hogy amennyiben az iskolafentartók a tanítók második körpölékát sem egészen, sem részben fedezni nem volnának képesek, megfelelő államssegélyt a közigazgatási bizottság utján hozzáam folyamodjanak. Az iskolafentartó szegénysége helyhatóságilag igazolandó. Ama tanítók kérvényeit azonban, akik az első ötödés pölkéjében államssegélyt nyertek s annak utalványozása óta ugyanazon iskolánál működnek, nem kell a miniszterhez feltérjeszteni, a rájuk vonatkozó adatok egyszerűen kimutatható hű végig küldendők be a minisztériumba.

Művészet a gyermekéletben. Szegedről, Csíkos Gyulától kapjuk a következő értesítést. A gyermek belső világának szélesebbkörű tanulmányozása végett a Délmagyarországi tanító-egyesület az iskolai nagy szünidőben, augusztus elején „Művészet a gyermekéletben” czimű kiállítást rendez. A kiállítást az egyesület Nagybácskerekén, az ott tartandó évi nagygyűlés alkalmával rendezi. Ez lesz az első ilyenmű kiállítás hazánkban, amely első lépésnek tekintendő azon régi hagyományoktól czél felé, hogy az iskola a mai elméleti fejteltségek önkételegből a gyakorlatiasság terére lépjen. A nagybácskerei kiállításunk kiállítás a 3-15 éves gyermekek által kedveltébbé készített mindenmennyi tárgyakat, a legprimitívebb fűzfűspölt és klorokészítésből készített kedgedűlő kezdve fel egészen a legfejlettebb szerkezetű szelmalonig, legyenek ezen készítmények bármilyen anyagból. Kiállítatnak az otodás gyermekek irkától, hátrajárattól kezdődően fel egészen a modern ilusztrációs módszertől önállóan készített rajzok; továbbá a hazánkban eddig megjelölt képes mese- és verseskönyvek, iskolai képes falitáblák és a művészi nevelésé foglalkozó irodalmi művek. Az érdekesnek ígért kiállítás a szegedi siklótelep-iskola is részt vesz agyag-készítményeivel. Ez az iskola talán az egyedüli az országban, ahol az agyagmunkázás kezdő fokán az a helyes módszer követik, hogy a gyermek hajlamának, képzelőerejének és alkotó képességének szabad lelet engedve, a gyermek egyéniségének érvényesüléséhez módot nyújtsanak. Így aztán a gyermek képzelőerejét foglalkoztatva, figyelmet megragadó legkülönbözőbb dolgok öltönek alakot az agyagban.

A gimnáziumi tanterv utasításainak hivatalos kiadása a vall. és közokt. minisztérium Hivatalos Közlönyében jul. 1. számában mellékelve ma jutott kezünkbe. Ez a kiadás szövezerint megegyezik azzal a példánnyal, melyet két héttel ezelőtt út rövidven bemutatunk, azzal a különbséggel, hogy a ma érkezett kiadás 1908. évi 43381 sz. rendeletnek mellékelte, maga a rendelet pedig ez évi június 20-án kelt. Mőlkünkben lesz, már a nagy szünidő folyamán, esetleg később is vissza-visszatér a terjedelmes utasítások, most arra a nem éppen kongruens szövegezésre figyelemztünk, mely a rendelet és az utasítások előntjában foglaltatik. Az utóbbi azt mondja, hogy a felülvizsgálatnak más feladatát nem volt, mint hogy az 1879-ben megállapított és azóta több ízben módosított tanterv, az alapelvek érintetlenül hágyása mellett, az eddigi tapasztalatok utmutásait szerint átdolgozassék.

Vizsolt a rendelet, a valósághoz hűvebben azt mondja: «Az eddig érvényben levő Utasítások értekes anyagának felhasználásával szerkesztett új Utasítás arra törekedett, hogy elsősorban a tantervrevízió vezetőségénél minél hűvebben és minél gyakorlatibb módon juttassa kifejezésre» Ez az igaz. Mert a régi Utasítás alapelvei nem hagytak érintetlenül.

babilóniai lakók, kik monotheisták voltak, monotheista formát adtak neki, addig a benszültöt szumir babilóniak, kik polytheisták voltak, polytheista formát kölcsönöztek neki. Így már érthető az a hatalmas eltérés, mely a babil világtérmetési eposz s a bibliai világtérmetési elbeszélés között létezik. Így eljuttotunk Delitzsch legmerészebb állításához, mely valóságos lázba hozta a teológusokat, keresztényeket s zsidókat egyaránt. Értjük D. azon állítását, miszerint a monotheizmus Babilóniából ered. D. az ő állítását arra alapítja, hogy az agyagtáblák között állítatot három, melyen rajta van Jahve, ilyen össetételben: Jahve (Jehova) Isten (ered.: Jaave Iu). Tehát Jahve, a létező, az örökkévaló: Isten. A Jahve Iu (Jahve Isten) ember nevét jelent. Nem lehet azon csodálkozni a héberéknél ma is vanilyen név: Eljahu, amany nyit jelent: Isten Jahu.

Azonban a dolog egyszerű s világos. Az a Jahve, mely az agyagtáblákon látható, az új bevándorolt babilóniáktól való, kikhez a héberék is tartoztak s kik monotheisták voltak. Meglehet, hogy a többi északi semita törzseknek is, kik a héberékkal Babilóniába vándoroltak, volt fogalmuk az istenség egységéről, csakugyan, mint a héberékek. De az nem változtat azon, hogy a héberékeknek volt fogalmuk a monotheizmusról, azonfelül pedig a történet azt igazolja, hogy a monotheizmust sem a phóniciáknak, sem a moabiták nem tartották, hanem az emberség számára s nem köztölték azt vele, hanem csakis Izrael. Hogy a héberékek Babilóniába vándoroltak s ott laktak, abból a legvalóvalóbb sem következik, hogy Bábélnak valamely befolyása volt a monotheizmusra. Hisz azt maga Delitzsch is bevallja, hogy az agyagtáblák Jahve-já-ó a belső polytheista szumir-babilóniaknak semmi közik (B. u. B. 72. l.). Így hát a monotheizmus áldása örök diességé marad Izraelnek — s nem fogja azt elvitatni semmi „Babel und Bibel” sem.

